

اهمیت ترک گناهان زبان [ویرایش]

زبان هم مانند دیگر اعضای بدن انسان است که اگر از قوانین و احکام الهی تخلف کند، یکی از ابزارهای گناه و معصیت است، چنان که اگر از دستورات شرع مقدس پیروی کند، از ابزار و وسایل اطاعت است.

بنابراین مراقبت از این ابزار و وسیله در جلوگیری از انجام گناه مانند دیگر اعضا و جوارح است، و فرق چندانی با دست، پا و... ندارد، تنها این تفاوت را دارد که شاید بیشتر مردم، گناه زبان را چندان جدی نگیرند، در حالی که چه بسا ترور شخصیتی که با استفاده از زبان صورت می‌گیرد، برای طرف مقابل به مراتب آزار دهنده تر از آسیب های جسمی است که بر دیگر اعضا و جوارح او وارد می شود.

غفلت و جهل مهمترین منشأ نافرمانی خدا [ویرایش]

مهم ترین منشأ گناه و نافرمانی خداوند غفلت و جهل انسان است.

اگر شیطان بتواند کسی را از مقام خود، عظمت، علم، حکمت و لطف خداوند، نعمت های بی شمار او، مضرات و عواقب گناه و... غافل کند، او را به آسانی به وادی گناه و نافرمانی می کشاند. همچنین جهل و نادانی به ارزش های وجودی انسان، جهل به آثار ارزنده پاک دامنی و عفت، جهل به عواقب گناه و بالاخره جهل به اوامر و نواهی الهی باعث ارتکاب بسیاری از گناهان است. [۲]

بهترین راه نجات از گناه [ویرایش]

بهترین راه برای نجات از گناه از بین بردن جهل و غفلت است. اگر ما همواره به عظمت خدا و نعمت های بی شماری که به ما و دیگر بندگان بخشیده است توجه داشته باشیم، در صدد شکرگزاری و جبران نعمت های او خواهیم بود، نه به دنبال عصیان و سرکشی. و اگر به علم و حکمت و لطف خداوند در قانون گذاری و حرام و حلال کردن کارها و اشیاء توجه و اطمینان داشته باشیم، درمی یابیم که هر آنچه را خداوند بر ما حلال کرده قطعاً خیر و صلاح و منفعت ما در آن است و هر آنچه را خداوند بر ما حرام کرده قطعاً به ضرر ما بوده است و این جا است که هیچ گاه صلاح و منفعت خویش را رها نخواهیم کرد و به دنبال شر و ضرر نخواهیم رفت.

و اگر انسان به ارزش و مقام والای خود در بین دیگر مخلوقات توجه کند و این که گناه این ارزش و مقام را از بین خواهد برد، حاضر نخواهد شد تا این ارزش بزرگ را برای لذت آبی و بی ارزش و زود گذر از دست بدهد.

رابطه باخدا و معصومین برای پیشگیری از گناه [ویرایش]

در مرحله پیش گیری از گناهان مربوط به زبان، باید توجه داشت که شخصاً تقویت رابطه خود با خداوند و داشتن توسلات به اهل بیت علیهم السلام به طور مستمر، می تواند زمینه های انجام گناه زبانی را از بین ببرد. [۳]

توجه به آثار خوب ترک گناه و آثار بد انجام گناه [ویرایش]

با در نظر گرفتن آثار خوب ترک گناه و آثار بد انجام گناهان زبانی مانند غیبت و سخن چینی و سخن بجا، حق و خیر، می توان از زبان خود مراقبت نمود تا به گناهان مربوط به آن دچار نشد.

تقویت اراده [ویرایش]

برای مقابله با گناهان، باید اراده قوی داشت. شخصاً اراده کسی است که وقتی در مورد کاری، به خوبی تأمل کرد، تصمیم به انجام آن می گیرد و با فعالیت و ثبات قدم آن را به اجرا در می آورد. [۴]

آیات و روایات مربوط به گناهان زبانی [ویرایش]

← فرمایش قرآن درباره نکوهش غیبت

خداوند متعال در قرآن کریم درباره نکوهش غیبت می‌فرماید: «و هیچ یک از شما دیگری را غیبت نکنند، آیا کسی از شما دوست دارد که گوشت برادر مرده خود را بخورد؟! (به یقین) همه شما از این امر کراهت دارید». [۵]

← گناهان زبانی از نگاه پیامبر اکرم

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرماید: «کسی روز قیامت آمده و نگاه به نامه عملش می‌کند و اثری از کارهای نیک خود را در آن نامه نمی‌بیند؛ سپس عرض می‌کند: کجاست کارهای شایسته من که در دنیا انجام دادم؟ پاسخ داده می‌شود: تو غیبت مردم را کردی؛ به جای غیبت‌هایت ثواب‌های تو در نامه عمل کسانی که غیبت آنها را کردی نوشته شد». [۶] [۷] [۸]

← سخن گفتن و سکوت از دیدگاه امیرالمومنین

امام علی علیه السلام می‌فرماید: «خوشبخت و رستگار کسی است که علم و عملش، دوستی و دشمنی اش، گرفتن و رها کردنش، سخن گفتن و سکوتش، رفتار و گفتارش تنها بر اساس رضای الهی استوار باشد و بر خلاف امر پروردگار قدمی برندارد». [۹] [۱۰]

← رابطه سرنویشت‌انسان و زبان از نظر امام باقر

امام باقر علیه السلام می‌فرماید: «از اندرزهای لقمان حکیم به فرزندش این بود که فرزند عزیز! ... کسی که مالک زبان خود نباشد، سرانجام پشیمان خواهد گشت». [۱۱]

نقش زبان در بدن [ویرایش]

زبان، ترجمان دل، نماینده عقل، کلید شخصیت و مهم‌ترین دریچه روح آدمی است. آنچه بر صفحه زبان و در لابلائی گفته‌های انسان ظاهر می‌شود، نمودی از آن چیزی است که بر صفحه روح انسان نقش می‌بندد. زبان در عین این که یکی از بزرگ‌ترین نعمت‌های خداوند و ابزاری برای رشد و روابط با دیگران بوده، در عین حال آفات فراوانی نیز دارد و می‌تواند سرچشمه گناهان بی‌شماری باشد.

درمان عملی گناهان زبان [ویرایش]

توجه به خطرات زبان و مراقبت از آن، بهترین درمان عملی برای پرحرفی است. زبان و سخن گفتن با آن، در عین حال که در جاهایی بسیار مفید است، آفات و خطرات فراوانی هم دارد. هر صبح که انسان از خواب بیدار می‌شود، لازم است به خود توصیه کند که مراقب زبانش باشد؛ زیرا این عضو می‌تواند انسان را به اوج سعادت یا خاک ذلت و شقاوت بکشاند.

فرمایش امام سجاد درباره رابطه زبان با اعضاء [ویرایش]

امام سجاد علیه السلام فرمود: «هر صبح، زبان آدمی تمام اعضای بدنش را زیر نظر گرفته، و می‌گوید: چگونه هستید؟ چگونه صبح کردید؟ پاسخ می‌دهند به خیر و خوبی است به شرط آن که تو (دست از سر ما برداری) و ما را به خود رها کنی؟ و او را به خدا سوگند می‌دهند (که سخن ناروایی نگوید و آنان را به مشقت نیندازد) و می‌گویند (شکی در این نیست که) به خاطر تو، ثواب و پاداش به ما می‌رسد، و به سبب تو است که کفر می‌شویم». [۱۲]

پس انسان باید مواظب زبان و سخن خود باشد؛ زیرا هر کلامی که از او صادر شده در نامه عمل او ثبت و ضبط می‌شود.

فرمایش قرآن درباره رابطه زبان و فرشتگان [ویرایش]

در قرآن کریم آمده است: «انسان هیچ سخنی را بر زبان نمی‌آورد، مگر این که همان دم، فرشته‌ای مراقب و آماده برای انجام مأموریت (و ضبط آن) است». [۱۳]

روایاتی از امام علی درباره رابطه زبان و فرشتگان [ویرایش]

آن حضرت از نزدیک مردی عبور کردند که بسیار پرحرفی می‌کرد، حضرت در نزد او توقف کرده و فرمودند: ای مرد! تو بر فرشتگان حافظ خود با این پرحرفی کتابی را املاء می‌کنی؛ از آنچه به تو سود می‌دهد سخن بگو و از سخنان واهی دوری کن. [۱۴]

← نقش زبان در بهشتی یاجهنمی بودن انسان

حضرت امیر المومنین علیه السلام می‌فرمایند: «سخن در اختیار تو بوده مادامی که آن را بر زبان جاری نکرده‌ای، ولی هرگاه سخن گفتی تو در بند آن گرفتار می‌شوی؛ اکنون زبان‌ت را همانند طلا و نقره ات حفظ کن؛ بسا سخنی که نعمتی را از انسان سلب می‌کند. پس هر چه نمی‌دانی از گفتن آن خودداری کن. خداوند بر اعضا و جوارحت چیزهایی واجب کرده که روز قیامت از آنها سؤال خواهد کرد، در آن روز خوار خواهد شد کسی که زبانش بر او حکومت کند. هرکس پرحرف شد خطایش هم زیادتر می‌شود، و هر کس این چنین باشد حیایش کم می‌شود، و هرکس حیایش کم شد، ورعش (دوری از گناهان و امور شبیه ناک) کم خواهد شد، دلش می‌میرد و هر که دلش مرد، وارد دوزخ می‌شود». [۱۵]

← رابطه عقل و علم با سخن

حضرت امیر المومنین علیه السلام می‌فرمایند: «هنگامی که عقل کامل شود، سخن کم می‌شود». [۱۶]

بهترین روش برای پرهیز از آفات زبان [ویرایش]

بنابراین، از نگاه آیات و روایات، بهترین روش برای پرهیز از آفات زبان، خودداری از پرگویی و ترک گفتارهای بی‌فایده است؛ زیرا اگر انسان بداند سخنانش جزو اعمال او محسوب می‌شود و در برابر آن مسئول است، از پرحرفی که نوعاً به دروغ، غیبت، اتلاف وقت، آزار دیگران، قساوت قلب و... منتهی می‌شود اجتناب خواهد نمود.

جلب توجه یکی از عوامل پرحرفی [ویرایش]

شاید بتوان ریشه روانی زیاد حرف زدن را در این نکته دانست که ما انسان‌ها دوست داریم همیشه مورد توجه و محبت دیگران باشیم و برای این که محبت کافی را از دیگران کسب کنیم دست به کارهایی می‌زنیم که باعث جلب توجه شود، ولی نباید فراموش کرد که اگر انسان ارتباط خود را با خدا درست نماید و انگیزه او در انجام کارها کسب رضایت خدا باشد، و تلاش در این نماید که محبوب او شود، خداوند او را محبوب دیگران می‌کند، بدون این که نیازی به ریا و جلب توجه آنان داشته باشد. پس نیازی به پرحرفی و یا هر کار ناپسند دیگری برای جلب توجه دیگران نیست.

راه عملی درمان پرگویی [ویرایش]

می‌توان با تمرین و تلقین و احیاناً با نذر و یا جریمه کردن خود در صورت پرحرفی، به تدریج خود را به دوری از آن عادت داده و صفت ثابت و راسخی را در این زمینه کسب نمود.

← نقش زمان در درمان پرگویی

نکته قابل توجه این که، منع زبان از پرگویی، کاری تدریجی و طولانی بوده و به گذر زمان نیاز دارد. کسی که به پرگویی و کنترل نداشتن بر زبانش عادت داشته و این عمل در او به صورت ملکه درآمده است، نمی تواند یک روزه بر خلاف آن عمل کند، بلکه باید قرار بر این بگذارد که هر روز مقداری از پرگویی اش را کم کند تا به تدریج با تسلط بر زبان و سخنانش بتواند به مقدار لازم و ضروری از زبانش استفاده کند و سخن بگوید.